

DE FINANCIEELE EN MONETAIRE POLITIEK VAN HET MINISTERIE COLIJN

DOOR

DR. R. VAN GENECHTEN

De financieele en monetaire politiek van het Ministerie Colijn.

Vrijwel algemeen wordt erkend dat het Ministerie Colijn een mislukking is geweest en is men van oordeel dat het zoowel op het gebied der buitenlandsche als op dat der handelspolitiek zeer groote fouten heeft gemaakt. Ook de ontwikkeling van den binnenlandschen toestand, zooals die door het Ministerie is begunstigd in krypto-marxistischen zin, vervult velen met ongerustheid, terwijl de verontwaardiging over de ontzaglijke en onder deze regeering zeer toegenomen werkloosheid, overal aan den dag treedt, en eerder geprikkeld dan getemperd wordt door eene van weinig schroomvalligheid getuigende propaganda-publicatie als „Het Werkende Land" en door de nieuwste vondst, dat de werkloosheid is te wijten aan de toename van de bevolking (alsof die toenemende bevolking ook niet het verbruik had doen toenemen).

Daarentegen bestaat nog bij menigeen de neiging, te gelooven dat het ministerie wel op vrij bevredigende wijze voor de staatsfinanciën heeft gezorgd, zoodat althans onder dit oogpunt Nederland een tamelijk gunstig beeld zou te zien geven. De herhaalde redevoeringen van den heer Colijn, waarin hij op het belang hiervan wees, heeft de meening doen ontstaan, dat een punt dat zoozeer zijne belangstelling had en waarnaar zoo dikwijls werd verwezen, juist om maatregelen op ander gebied naar achter te dringen, wel op de juiste wijze zou zijn verzorgd.

Over het algemeen is men niet in staat en heeft men niet het geduld zich omtrent dit vraagstuk een eigen, gefundeerde meening te vormen. De voorlichting van de pers schiet in hooge mate te kort, ook reeds omdat alleen een overzicht over een vrij lange periode eenig inzicht kan verschaffen en omdat trouwens vele lezers dit onderwerp vervelend vinden.

Ook de financieele politiek van het Ministerie Colijn wordt echter gekenmerkt door dezelfde onmacht, die dit elders heeft getoond. Een overzicht over de begrootingen der laatste vier jaren moge dit duidelijk maken.

Toen het Ministerie Colijn in den zomer van 1933 de regeering overnam was het diepste punt van de wereldddepressie voorbij. Het wordt voor het oogenblik algemeen erkend dat het dieptepunt in 1932 was gelegen en dat sindsdien overal, behalve in een aantal slecht geregeerde landen, zooals Frankrijk, België en Nederland, een herstel zich baan brak. Het opmerkelijke van dit herstel in de eerste jaren was het nationale karakter daarvan. In geen enkel van de landen, waar een herstel-

politiek is gevoerd heeft men gewacht op een herstel van den internationalen toestand om in te grijpen, maar heeft men op nationaal gebied de hand aan den ploeg geslagen. Zulks in tegenstelling met de in Nederland gevolgde politiek, waar men steeds de stelling heeft verkondigd, dat een herstel slechts plaats kon vinden op grond van een algemeene opleving van de welvaart in de wereld.

1934. De eerste begrooting door het nieuwe ministerie ingediend, sloot met een tekort op den gewonen dienst van 267 millioen. Er werden tot dekking van dat tekort allerlei maatregelen in vooruitzicht gesteld. Deze in vooruitzicht gestelde maatregelen zijn echter slechts voor een deel verwezenlijkt, terwijl men voor het ontbrekende deel weer andere maatregelen genomen heeft. Waar het ons te doen is, niet om de schoone woorden van de regeering, maar om hetgeen zij werkelijk heeft gedaan, zullen wij alleen met hetgeen verwezenlijkt is, rekening houden. Wanneer men dit doet dan blijkt dit tekort gedekt te zijn:

1°.	door een verlenging van reeds bestaande belastingen, die een tijdelijk karakter hadden, voor	76 millioen
2°.	door het invoeren van nieuwe belastingen, omzetbelasting, couponbelasting	92,5 millioen
3°.	door niet af te lossen op de staatsschuld (27,5 millioen) en door geen uitkeering te geven aan het spoorwegpensioenfonds (9,2 millioen) dus door verhaal op de toekomst [1]) ..	36,7 millioen
4°.	door vermindering van de uitkeering aan de gemeenten, dus practisch door de lasten op de gemeenten af te wentelen ...	7,2 millioen
5°.	er had in 1933 een conversie plaats, waardoor de rentelast verminderde. In 1934 profiteerde men daarvan voor een bedrag van	14,8 millioen
Na	dit alles bleef er nog een tekort, zooals definitief is vastgesteld van	32,2 millioen
Uit	bezuinigingen is dus verkregen ongeveer	7,6 mill. [2])
	Totaal	267 millioen

1935. Ondanks alles wat er het vorig jaar gebeurd was, werd het tekort van 1935 weer geraamd op 93 millioen. Dit bedrag moet echter verhoogd worden:

1°. wegens eene mindere opbrengst der belastingen met 30 millioen. Dit komt in het bijzonder omdat de heer Oud zich schromelijk had vergist in de opbrengst der omzetbelasting, welke schromelijke vergissing hij gedurende twee jaren volhield;

2°. wegens steun aan de scheepvaart met 8 millioen;

3°. wegens overheveling van 5 millioen van de rijksinkomstenbelasting naar het werkloosheidssubsidiefonds. Houdt men hiermede rekening dan was het tekort dus 136 millioen. Dit is gedekt:

---

[1]) Het is immers duidelijk dat de staatsschuld, die niet werd afgelost volgens het voorgeschreven plan in de toekomst zou moeten worden betaald. In het spoorwegpensioenfonds is een groot tekort en de staat had zich verplicht in dat tekort bij te dragen. Wanneer hij dat nu niet doet beteekent ook dit, het spreekt vanzelf, dat de lasten in de toekomst worden vergroot.

[2]) Dit is niet van humor ontbloot, wanneer men weet dat in uitzicht werd gesteld een bezuiniging van 66,7 millioen (15½ op onderwijs; 12 op defensie; 23½ op waterstaat; 15,7 door salariskorting), waarvan gezegd werd dat zij niet „geheel" zou werken in dit jaar.

1°.	door nieuwe belastingen	28 millioen
2°.	Door stopzetting van de stortingen in het invaliditeits- en het ouderdomsfonds, dus door verhaal op de toekomst	14 millioen
3°.	Door overbrenging van de administratiekosten der sociale verzekering naar het fonds zelf, dus ook weer door een overheveling van lasten naar de toekomst	0,7 mill. [1])
4°.	Door mindere uitkeering aan de gemeenten	20,3 millioen
5°.	Door bezuiniging (vermindering van pensioenen)	3 millioen
		66 millioen

Deze onvoldoende dekking had tengevolge dat, alhoewel de begrooting is ingediend als sluitend, volgens de voorloopige rekening er een tekort op den gewonen dienst 1935 is van ongeveer 70 millioen.

1936. De toestand voor 1936 is in de millioenennota zoo onoverzichtelijk mogelijk voorgesteld. Dit was mogelijk doordat in April 1935 het bezuinigingsontwerp was ingediend, dat een bezuiniging zou opleveren van 97 millioen, te verminderen, na een wijziging die daarin werd voorgenomen, tot 92,5 millioen. Nu werd weer aangenomen bij de millioenennota 1936 dat hiervan 15,5 millioen reeds in de begrooting was verwerkt, terwijl dus 77 millioen zou kunnen gebruikt worden om het tekort van de begrooting te dekken. Deze 77 millioenen, die uit het bezuinigingsontwerp werden verwacht, zijn zelf echter ook weer lang niet verwezenlijkt! Wel verwezenlijkt werd:

1°.	stopzetting op de afschrijving der staatsbedrijven	6 millioen
2°.	stopzetting op de afschrijving der spoorwegen	4 millioen
3°.	nalaten van stortingen in het Zuiderzeefonds	0,6 millioen
4°.	vermindering rente te betalen door de spoorwegen	0,7 millioen
5°.	nogmaals een vermindering van de uitkeering van den staat aan het invaliditeitsfonds	16 millioen
	Dit alles waren natuurlijk geen bezuinigingen maar een verschuiven van de lasten naar de toekomst, tezamen 27,3 millioen. Verder werden 6°. door salaris- en pensioenverlagingen en allerlei besparingen verkregen	17 millioen
7°.	Van de overige besparingen zegt de oud-Thesaurier-generaal Mr. van Doorninck [2]): „dat zij perspectiefbesparingen zijn, die ten hoogste voor 1/3 dit eerste jaar hebben gewerkt," dus	11 millioen

Wanneer wij aannemen dat de 15,5 millioen die in de begrooting verwerkt zijn, werkelijke besparingen betreffen, dan krijgen wij dus als resultaat dat door het bezuinigingsontwerp naar de toekomst werd berekend 27,3 millioen en door bezuinigingen en verlagingen werd verkregen 15,5 + 17 + 11 = 43,5. Uit het bezuinigingsontwerp kwam dus aan de begrooting ten goede 27,3 + 43,5 = 70,8, waarvan reeds 15,5 millioen in de begrooting was verwerkt, zoodat dus ongeveer 55,5 millioen kon afgetrokken worden van het tekort, dat volgens de millioenennota 1936 op 109 millioen moest worden gesteld.

Verder zou door verlenging van bestaande maatregelen dit tekort nog eens met 15 millioen worden verminderd. Het tekort zou dus bedragen 119 — 55,5 — 15 = 48,5 millioen. Dit heeft men nu weer gedekt:

[1]) Men moet er rekening mede houden dat daarbij bleef het verhaal op de toekomst door het niet storten in het spoorwegpensioenfonds ad 9,2 millioen. Wel verviel ten gevolge van de conversie het niet aflossen op de staatsleeningen.

[2]) Economist 1936, pag. 356.

1°. door verhooging van belastingen voor een bedrag van .... 19 millioen
(voorgesteld was 26,2 millioen, maar de verhoogingen zijn niet geheel verwezenlijkt geworden).

2°. Verder vertoonde het werkloosheidssubsidiefonds, een fonds dat men heeft ingesteld om de lasten van de werkloosheid in meerdere mate op de gemeenten te verhalen, een tekort van 14 millioen, dat volgens de bepalingen door den staat zou moeten worden opgebracht. Hiervan heeft men echter slechts gedekt de helft of 7 millioen, waardoor dus een verschuiven naar de toekomst plaatsvond van .... 7 millioen

Gedekt werd dus 19+7=26 millioen. Er moest dus een tekort blijven van 48,5 — 26 = 22,5 millioen. Het tekort dat volgens de voorloopige rekening over 1936 wordt voorzien, bedraagt echter 45 millioen. Dit komt omdat ook hier de middelen weer minder opbrachten [1]).

1937. De millioenennota's vormen een droge lectuur, maar voor wie zin heeft voor ironie is de vulgaire reclame die, door de opstelling en de terminologie, daarin wordt gemaakt voor het heerschende regiem, wel amusant.

Bij de begrooting van 1934 werd alles zoo somber mogelijk voorgesteld om het tekort zoo hoog mogelijk op te drijven, b.v. door aan te nemen dat allerlei maatregelen, die reeds genomen waren, zouden vervallen. Dit vergrootte de verdienste van den minister die het kon klaarspelen deze begrooting in evenwicht te brengen. Bij de begrooting van 1935 werd een zelfverzekerden toon aangeslagen en werd het voorgesteld alsof, nadat het vorig jaar de eerste moeilijkheden waren overwonnen, ditmaal de reorganisatie van de staatsfinanciën op een gezonde basis zou plaats vinden. In de begrooting van 1936 werd, na de feitelijke mislukking van het bezuinigingsontwerp en nadat gebleken was dat dit voor het grootste deel een verschuiving van de lasten naar de toekomst beteekende, een zoo verward mogelijke voorstelling van den toestand gegeven, doordat eenerzijds werd gerekend met bezuinigingen, die al hadden plaats gehad en niet verwerkt waren in de begrooting en anderzijds met bezuinigingen die nog niet hadden plaats gehad en die tenslotte nooit hebben plaats gehad en die wel verwerkt waren in de begrooting! In de begrooting van 1937 werd het blijkbaar met het oog op de naderende verkiezingen gewenscht geacht nu eens met een klein tekort voor den dag te komen. Een minister van financiën heeft dit door de wijze van voorstellen geheel in de hand. Er zijn slechts een zeer klein aantal kamerleden, die het betoog werkelijk kunnen volgen en wie dat kan doen, hoedt zich over het algemeen wel, openbare critiek uit te oefenen omdat hij wel voelt dat het wanbeheer dat gevoerd wordt ten slotte op het geheele parlementaire stelsel terugslaat. De pers tenslotte is bereid alles te prijzen wat de machthebbers wijzen.

Dus in 1937 moest men komen met een klein tekort. De millioenennota schatte dit tekort dan ook slechts op 36 millioen. Dit was echter zuiver schijn, want het tekort was gedrukt:

---

[1]) Volgens Mr. van Doorninck zal dit tekort in werkelijkheid nog bijna 33 millioen grooter moeten zijn en ± 78 millioen bedragen, tengevolge van een overschatting van de middelen en een onderschatting van de uitgaven door Mr. Oud.

1°. door naast de stopzetting van de afschrijving op de staatsbedrijven ad 6 millioen daarenboven nog eens de afschrijving stop te zetten voor een bedrag van .... 1,7 millioen

2°. Door de aflossing van staatsleeningen voor woningbouw te laten betalen door den kapitaaldienst .... 2,5 millioen

3°. Door lasten van den gewonen dienst drukkende op de gewone uitgaven van het verkeersfonds over te brengen naar den kapitaaldienst .... 2 mill. [1])

4°. Door uitgaven van aankoop van gronden voor werkverschaffing over te brengen naar den kapitaaldienst .... 1,3 millioen

5°. Door inkomsten van het tiendfonds van den kapitaaldienst over te brengen naar den gewonen dienst .... 1 millioen

In werkelijkheid is het tekort dus 14,5 millioen grooter, en deze 14,5 millioen worden gedekt door verschuiving van lasten naar de toekomst.

Het erkende tekort van 36 millioen stelde Minister Oud voor te dekken:

1°.	besparing op onderwijs	7,6 millioen
2°.	afloopen wachtgelden	3,2 millioen
3°.	capitulantenstelsel	5,– millioen
4°.	Verkeersfonds door vermindering spoorwegtekort	12,– millioen
5°.	vermindering pensioenen	3,3 millioen
6°.	baten uit invoerrechten	1,2 millioen
7°.	Tekort	3,5 millioen
		35,8 millioen

Deze begrooting is een slag in den wind. In elk geval blijft de besparing op onderwijs en de vermindering van het spoorwegtekort, die daarin is voorgesteld achterwege. Het werkelijke tekort dat bekend wordt, moet dus niet gesteld worden op 3,5, maar op 3,5 + 7,6 + 12 = 23,1. Te voegen bij het tekort van 14,5 millioen, dat reeds bij de indiening der begrooting naar de toekomst werd verschoven, beteekent dit een bedrag van ruim 37 millioen, dat op deze wijze geheel naar de toekomst wordt verschoven.

Wanneer wij ons dus nu afvragen op welke wijze het Ministerie Colijn voorzien heeft in de financieele behoeften van het rijk in de afgeloopen jaren, dan blijkt, wanneer wij rekening houden met het aantal jaren gedurende dewelke de maatregelen tot nu toe hun invloed hebben laten gelden, verkregen te zijn uit:

---

[1]) In een artikel Reserveering en Kapitaalintering van den Staatsdienst in de Economist van April 1937 wijst Mr. Dr. A. A. van Doorninck er op dat deze overdracht, welke geschied is door den minister van waterstaat, in strijd met de Comptabiliteitswet is geschied (p. 266).

Maatregelen genomen	Bezuinigingen	Verhaal op de toekomst	Verhaal op gemeenten	Belasting verhooging
In 1934:				
Invoering nieuwe belastingen.				92,5x4=370
Vermindering uitkeering gemeenten			7,2x4=28,8	
Conversie	14,5en 3x24=86,5			
Niet aflossen staatsschuld		27,5		
Geen uitkeering spoorweg-Pensioenfonds		9,2x4=36,8		
Bezuinigingen	7,6x4=30,4			
Tekort 1934		32,2		
In 1935:				
Nieuwe belastingen				28x3=84
Stopzetting uitkeering invaliditeitsfonds		14 x 3=42,-		
Kosten sociale verzekering		0,7x3=2,1		
Vermindering uitkeering gemeenten			20,3x3=60,9	
Bezuinigingen	3 x 3 = 9			
Tekort 1935		70		
In 1936:				
Stopzetting afschrijving staatsbedrijven		6 x 2 = 12		
Stopzetting afschrijving spoorwegen		4 x 2 = 8		
Stopzetting stortingen Zuiderzeefonds		0,6x2 = 1,2		
Vermind. rente spoorwegen		0,7x2 = 1,4		
Vermind. uitkeering invaliditeitsfonds		16x2 = 32		
Salaris en pensioenverlaging	17 x 2 = 34			
Perspectief besparingen 1/3 van 33 mm.	11 x 2 = 22			
Besparing in begrooting verwerkt	15,5 x 2 = 31			
Belastingverhooging				19 x 2 = 38
Storting in werkloosheidsfonds, voor de helft nagelaten		7 x 2 = 14		
Tekort 1936 volgens voorloopige rekening		45.		
In 1937:				
Verdere vermindering afschrijving staatsbedrijven		1,7		
Woningbouw door kapitaaldienst		2,5		
Lasten verkeersfonds naar kapitaaldienst.		8.		
Gronden werkverschaffing naar kapitaaldienst		1,3		
Tiendfonds van kapitaaldienst naar gewonen dienst		1.		
Invoerrechten				1,2
Bezuiniging	11,5			
Waarschijnlijk tekort 1937		37.		
Totaal	224,4	375,7	89,7	493,2

In de moeilijkheden werd dus voorzien voor 19 % door bezuinigingen; voor 31,75 % door verhaal op de toekomst, voor 7,5 % door verhaal op de gemeenten en voor 41,75 % door belastingvermeerdering.

Men zal moeten toegeven dat dit een zeer ongunstig resultaat is voor een ministerie dat uit de beste mannen bestond die het parlementaire stelsel ter beschikking kon stellen. In de plaats daarvan, dat het den reeds miserabelen toestand saneert, gaat men er toe over de lasten tot ondraaglijke hoogte op te voeren en verder hen voor een belangrijk deel naar de toekomst te verschuiven. Dit terwijl men weet en ook zegt te weten dat in de toekomst een vermindering der welvaart moet worden verwacht.

Ik wijs er op dat in bovenstaande ontleding het gevoerde beheer zoo gunstig mogelijk is voorgesteld. In werkelijkheid is de toestand nog véél slechter.

Mr. Dr. A. van Doorninck, de vroegere thesaurier-generaal, die zijn ontslag heeft gevraagd, waarschijnlijk omdat hij zich met het verderfelijk beheer van Mr. Oud niet langer kon vereenigen, heeft juist in het Aprilnummer van de Economist een artikel geschreven, waarin hij vaststelt dat, wanneer de begrooting van 1937 was opgemaakt volgens de beginselen van begrootingspolitiek, die een tiental jaren geleden nog golden, het tekort over 1937 had moeten worden gesteld op 177 millioen! Slechts dan zou de verschuiving van lasten naar de toekomst zijn achterwege gebleven. Buiten de hierboven door mij genoemde verschuiving van lasten, die natuurlijk alle ook op de begrooting van 1937 drukken (ook die welke vroeger zijn ingevoerd en in 1937 worden herhaald) noemt hij nog in hoofdzaak:

1°. Dat in de plaats van de stortingen in het Zuiderzeefonds na te laten, deze hadden moeten zijn verhoogd tot ten minste — 3 millioen
2°. Dat de verdeeling van de defensie-uitgaven over 20 jaar veel te lang is en daarom de uitgaven hadden moeten worden verhoogd met ten minste 3.570.000
3°. Dat de steun aan noodlijdende gemeenten weer zal worden — 3,5 millioen
4°. Dat de aflossing op de staatsschuld veel te gering is en steeds lager wordt, wat inderdaad blijkt uit het door hem gepubliceerde onderstaande lijstje:

	aflossing	op een schuld van
1930	*f* 67.711.000	*f* 2.461.752.000
1931	*f* 71.081.000	*f* 2.387.798.000
1932	*f* 65.937.000	*f* 2.338.471.000
1933	*f* 63.131.000	*f* 2.475.282.000
1934	*f* 216.081	*f* 2.722.844.000
1935	*f* 36.316.000	*f* 2.700.305.000
1936	*f* 30.237.000	*f* 2.705.643.000
1937	*f* 28.771.000	*f* 2.870.132.000

Hij acht een verhooging van de aflossing uit dien hoofde noodig met 46 millioen [1]).

Ik heb mij echter bij de ontleding nauw willen houden aan de begrootingen zelf, om elke schijn van verwijt, dat ik door interpretatie den toestand te zwart zou hebben voorgesteld, te ontzenuwen.

[1]) Met de opvatting van Mr. v. D., dat ook de rentebijschrijving op het muntfonds zou moeten worden hervat, kan ik mij niet vereenigen.

Ook wanneer wij ons dáár aan houden, maar rekening houden met de bedragen die men naar de toekomst heeft verschoven, is er dan ook geen sprake van, dat deze regeering in staat zou zijn geweest de uitgaven ook maar eenigszins aan het verminderend volksinkomen aan te passen. Integendeel zij vertoonen een regelmatig en snel toenemend accres, waaraan geen einde zal komen onder dit regiem, omdat het niet tot maatregelen van werkelijke bezuiniging en reorganisatie in staat is.

De uitgaven bedroegen in 1934:

volgens voorloopige rekeningcijfers	637	millioen
te vermeerderen wegens verschuiving van lasten naar de toekomst, met	36,7	„
en wegens verschuiving van lasten naar de gemeenten, met	7,2	„
	680,9	millioen

De uitgaven bedroegen in 1935:

volgens voorloopige rekeningcijfers	676	millioen
te vermeerderen wegens verschuiving van lasten naar de toekomst, overgenomen van vorig jaar	9,2	„
en naar de gemeenten	7,2	„
wegens nieuwe verschuiving van lasten naar de toekomst	14,7	„
en naar de gemeenten	20,3	„
	727,4	millioen

De uitgaven bedroegen in 1936:

volgens de vastgestelde begrooting	707	millioen
te vermeerderen wegens verschuiving van lasten naar de toekomst uit vorige jaren, met	23,9	„
en naar de gemeenten, met	27,5	„
wegens nieuwe verschuiving van lasten naar de toekomst	34,4	„
	792,8	millioen

De uitgaven bedroegen in 1937:

volgens begrooting	657	millioen
te vermeerderen wegens een te lage raming der uitgaven wegens aangekondigde, maar niet verwezenlijkte bezuinigingen (onderwijs en spoorwegtekort)	19,6	„
te vermeerderen wegens opneming in de begrooting van perspectiefbezuiniging die zich niet zullen verwezenlijken met	22	„
vermeerdering wegens verschuiven van lasten naar de toekomst uit vorige jaren met	58,3	„
en naar de gemeenten, met	27,5	„
vermeerdering van nieuwe verschuiving van lasten naar de toekomst, met	14,5	„
	798,9	millioen

Hierbij is dus met de verkeerde begrootingspolitiek, waarop Mr. v. D. terecht wijst, nog geen rekening gehouden, maar alleen met een rectificatie die uit de officieele gegevens zelf voortvloeit.

Ondanks het bedrag van een half milliard aan belastingvermeerdering in de afgeloopen 4 jaren, terwijl het belastbaar inkomen daalde tot ongeveer ¾ n.l. van 3,6 milliard tot 2,8 milliard, is dan ook ten gevolge van de gevoerde politiek de Nederlandsche Overheidsschuld aanzienlijk gestegen.

De gevestigde schuld steeg van 2.475 millioen op 1 Januari 1933 tot 2.870 millioen op 1 Januari 1937, dus met	395 millioen
Het surplus van vlottende schuld boven de vlottende vorderingen steeg van 617—427 = 190 millioen op 1 Januari 1933 tot 609—312 = 297 op 6 Febr. 1937, dus met	107 millioen

Hierbij moet geteld worden de toename van de staatsschuld, voortvloeiende uit de vergrooting van de tekorten in de verschillende fondsen, waarin de staat bedragen had moeten storten, wat hij heeft nagelaten.

Dit zijn:

Niet gestort in spoorwegpensioenfonds	9,2	× 4	=	36,8	millioen
Niet gestort in invaliditeitsfonds	14	× 3	=	42	millioen
Kosten sociale verzekering	0,7	× 3	=	2,1	millioen
Nalaten afschrijving staatsbedrijven	6	× 2	=	12	millioen
Nalaten afschrijving spoorwegen	4	× 2	=	8	millioen
Nalaten stortingen Zuiderzeefonds	0,6	× 2	=	1,2	millioen
Niet gestort in invaliditeitsfonds	16	× 2	=	32	millioen
Tekort in werkloosheidsfonds, ten minste	7	× 2	=	14	millioen
Verdere vermindering afschrijving staatsbedrijven		1.7	=	1,7	millioen
Woningbouw door kapitaaldienst gefinancierd ..			=	2,5	millioen
Tiendfonds naar gewone dienst			=	1	millioen
Totale vergrooting der schuld				655,3	millioen

In werkelijkheid is de toename der staatsschuld nog veel aanzienlijker, omdat de vroegere stortingen in het invaliditeitsfonds en ouderdomsfonds en in het pensioenfonds der spoorwegen ook reeds te gering waren. Maar ook hier houden wij ons aan de begrootingen zelf.

Het is niet te verwonderen dat een dergelijke radicale mislukking der aanpassingspolitiek de regeering tenslotte verplicht heeft over te gaan tot devaluatie van den gulden. Ook Mr. v. Doorninck legt tusschen deze twee verschijnselen een rechtstreeks verband. Hij zegt:

„Niet alleen is het gat dat voor 1937 te dichten viel grooter, terwijl de besparingsmogelijkheden dieper gezocht zouden moeten worden, maar bovendien was de lust tot zoeken bij velen verkleind omdat de inmiddels uitgevonden devaluatie een zooveel gemakkelijker en daardoor aantrekkelijker aanpassingsmiddel bood dan de dikwijls harde en moeilijke bezuiniging."

Dit is een opmerkelijke uitlating die heel anders klinkt dan de voorstelling die van regeeringswege steeds is gegeven, dat de devaluatie in Nederland noodzakelijk werd tengevolge van de devaluatie in Zwitserland.

Men zal mij niet kunnen toewerpen dat ik een verstard aanhanger ben van den gouden standaard. Ik heb reeds voor zijn onmiddellijke afschaffing in Nederland gestreden in 1932, terwijl ik mij reeds jaren

daarvóór een tegenstander van dit gebrekkig muntstelsel heb getoond. Het goud te aanvaarden als maatstaf van het geld beteekent hetzelfde, alsof men de gemiddelde lengte van den haring, die men in een bepaald jaar vangt als lengtemaat zou nemen. Het is een maatstaf die voortdurend zelf verandert.

Toen dan ook alle prijzen daalden in een foudroyant tempo, was er alle aanleiding om den gulden los te maken van het goud. Dit was des te meer het geval toen Engeland hierbij was voorgegaan, omdat Nederland in dezen bezwaarlijk den toon kon aangeven. De regeering heeft echter dezen weg niet ingeslagen. Zij heeft dien met groot vertoon van zelfbewustzijn verworpen als den „gemakkelijken weg". Zij koos den „moeilijken weg" der „aanpassing" ondanks de waarschuwingen van vele deskundigen, die haar o.a. zegden dat zij zich in een noodtoestand zou werken. Zij is echter in haar taak ten eenenmale tekort geschoten. Zij heeft wel hier en daar prijzen, salarissen, loonen en uitgaven gedrukt, maar deze „aanpassing" was volkomen eenzijdig. Door sommigen werd dit stelsel verdedigd. Zij verklaarden: „Nu nog geen devaluatie, eerst de loonen en salarissen omlaag en dan devaluatie". Dit is het, wat is geschied, toen in September 1936 toch de gulden werd gedevalueerd [1]).

Om dezelfde redenen, waarom men, toen de prijzen daalden, voorstander moest zijn van devaluatie, moest men haar echter in 1936, toen de wereldprijzen al weer aan het stijgen waren en een verdere prijsstijging in de volgende maanden te verwachten was, verwerpen. Tenzij men terzelfdertijd die posten die men — dikwijls met een beroep op de handhaving van den gouden standaard — naar beneden had gedrukt, nu naar boven aanpaste! In de Vereenigde Staten waar men een politiek nastreeft — zij het dan ook met nog onvolkomen middelen — om het geld tot een werkelijk betrouwbaren maatstaf voor goederen en diensten te maken en waar men de goudwaarde van den dollar heeft verlaagd toen de prijzen daalden — zij het dan ook te laat — denkt men er nu sterk aan die goudwaarde weer te verhoogen. Dus precies het tegendeel van wat in Nederland is geschied.

Dat de verklaring van de regeering, dat zij door de devaluatie in Zwitserland in een noodtoestand verkeerde geen hout snijdt, blijkt wel uit hetgeen sindsdien is geschied met het egalisatiefonds.

Dit fonds, dat was ingesteld om de „schommelingen" in den wisselkoers tegen te gaan, is in werkelijkheid gebruikt om de waarde van den gulden systematisch te drukken.

Hieruit blijkt:

1°. dat het niet juist is dat er een „noodtoestand" bestond die dwong

---

[1]) Het is opmerkelijk dat wanneer de persverslagen juist zijn, de heer Colijn in zijn verkiezingsredevoering te Rotterdam eveneens zou hebben gezegd: „De volgorde in de andere landen was verkeerd. Wij hebben eerst aangepast en dan de gulden los gemaakt van het goud". Nog daargelaten dat die andere landen dan toch maar reeds sinds enkele jaren hun werkloosheid zien verminderen terwijl zij in Nederland voortdurend steeg, is deze uitlating die de devaluatie als een opzettelijke politiek voorstelt, in geenen deele in overeenstemming te brengen met de voorstelling dat Nederland den gouden standaard verliet, omdat Zwitserland dit deed, welke voorstelling afkomstig is... van den heer Colijn.

den gouden standaard los te laten. Wanneer men immers den kunstmatigen druk op den gulden had nagelaten, zou deze waarschijnlijk reeds een waarde op de internationale wisselmarkt hebben verkregen, die niet ver af zou liggen van zijn vroegere pariteit;

2°. dat het niet juist is, dat het niet de bedoeling was tot devaluatie over te gaan en dat men alleen handelde uit vrees voor het wegvloeien van den goudvoorraad. Want ware dit het geval geweest, dan zou men niet met kunstmatige middelen den guldenkoers laag houden, maar dan zou men alles wat dien koers kan doen stijgen, met vreugde begroeten.

De politiek van het egalisatiefonds is niet in overeenstemming te brengen met de door den heer Colijn afgelegde verklaringen. Zij veroorzaakt daarenboven een inflatie in het binnenland, waarop niet genoeg de aandacht kan gevestigd worden en die in de periode van toch reeds stijgende prijzen, waarin wij verkeeren, zeker niet in overeenstemming is met een gezonde geldpolitiek.

Het egalisatiefonds wordt gevormd door een bedrag van 300 millioen aan schatkistpapier (dat blijkbaar niet is opgenomen onder de vlottende schuld). Dit schatkistpapier werd gedeeltelijk onder het publiek geplaatst, gedeeltelijk bij de Nederlandsche Bank beleend [1]). Wordt het aan het publiek verkocht, dan vergroot het niet rechtstreeks de geldcirculatie, wordt het bij de Nederlandsche Bank beleend, dan geeft deze nieuw geld hiervoor uit. Met het aldus verkregen geld worden buitenlandsche wissels gekocht om den koers van deze wissels hoog te houden, dus om den guldenkoers te drukken. Ondanks het groote bedrag dat hiervoor beschikbaar was, zou men toch deze politiek van opdrijving der wisselkoersen niet hebben kunnen volhouden — omdat het fonds al heel gauw was uitgeput — wanneer men niet het volgende had bedacht: Men verkoopt de buitenlandsche wissels weer tegen goud in het buitenland en verkoopt dan dit goud aan de Nederlandsche Bank, waarvoor men bankbiljetten krijgt, voor welke men weer nieuwe buitenlandsche wissels kan koopen. Hierbij doen zich twee belangrijke punten voor:

1°. het goud wordt gekocht met wissels, waarvoor men méér dan vroeger aan Nederlandsch geld heeft betaald (ongeveer 20 %) en verkocht aan de Nederlandsche Bank tegen de oude pariteit. Op elke transactie verliest het egalisatiefonds dus ongeveer 25 % (immers wanneer de gulden 20 % deprecieert dan beteekent dit een appreciatie van de buitenlandsche wissels met ongeveer 25 %);

2°. doordat aldus tegen het binnengekomen goud steeds meer geld wordt uitgegeven, neemt de geldcirculatie der Nederlandsche Bank in snel tempo toe. Dit moet de prijsstijging in de hand werken.

Op deze wijze heeft het egalisatiefonds reeds een bedrag aan goud van ongeveer 250 millioen gulden goud aan de Nederlandsche Bank verkocht [2]) en hierop dus een verlies geleden van 62,5 millioen. Weliswaar zal het dit verlies weer inhalen wanneer het tegenwoordig deva-

[1]) Ik laat nu de 100 millioen goud die men eerst van de Nederlandsche Bank overnam en later aan haar terug verkocht, maar buiten beschouwing.

[2]) Buiten de 100 millioen die zij eerst kocht en daarna terug verkocht.

luatiepercentage kan worden gehandhaafd, maar dit blijft een open vraag en is alleen mogelijk wanneer de regeering hoe langer hoe meer van de politiek, die zij zegde voor te staan, afwijkt.

De circulatie van bankbiljetten en de daarmee gelijk te stellen verdere direct opeischbare schulden van de bank, is dan ook gestegen van 893 millioen op 21 September 1936 tot 1154 millioen op 12 April 1937, dus met bijna 30 %.

Hier komt de volkomen ineenstorting van de financieele en monetaire politiek van het Ministerie Colijn tot uiting. Het heeft niet de kracht gehad, ook niet op zuiver financieel gebied de taak, die het zich had voorgenomen, te volbrengen.

De oorzaak hiervan is niet zoo ver te zoeken. Ik zegde reeds dat dit ministerie aan het bewind is gekomen op een oogenblik dat het diepste punt van de wereldcrisis reeds voorbij was en in vrijwel alle landen een herstel sindsdien is ingetreden. In Nederland is dit achterwege gebleven voor een goed deel omdat deze regeering den tijd niet heeft begrepen. Zij heeft niet ingezien dat werkelijk belangrijke bezuiniging alleen kan worden verkregen door een algemeene reorganisatie en vernieuwing van de staatkundige inrichting die verouderd is en geen rekening houdt met de bevolkingstoename, de verbetering van techniek en van het verkeer, die vast zit geroest aan allerlei instellingen, die niet meer beantwoorden aan de eischen van den tijd en die alleen ten bate van politieke en ambtenaarlijke parasieten nog werken of nog in den huidigen vorm blijven bestaan. Deed de regeering al eens een klein aanloopje in de goede richting, zij schrok terug zoo gauw de een of andere politieke kliek de wenkbrauwen fronste. Het is het typisch gebrek van het stelsel der verantwoordelijkheid naar beneden, die geen verantwoordelijkheid is, maar alles in de war doet loopen. „Ik ben hun leidster, dus ik moet hen volgen," redeneerde de regeering, tegenover de partijpolitici.

Zij heeft daarenboven niet ingezien dat men geen goede financieele politiek kan hebben wanneer de economische politiek niet getuigt van begrip van den tijd. Er zijn algemeene beginselen ook van financieele en monetaire politiek, die altijd gelden. Maar men kan hen niet verwezenlijken, wanneer men niet met zijn voeten in de werkelijkheid staat. En wanneer men, zooals dit ministerie voortdurend heeft gedaan, zijn energie er aan besteedt om het kapitalistisch stelsel, zij het dan met een pleister op het houten been, op te lappen, terwijl het zieltoogt, moest men economische vergissingen van een dergelijken omvang maken, dat zij ook de financieele politiek geheel moesten ondermijnen. „Slechte politiek, slechte financiën." Ook dit is een algemeen beginsel van financieele politiek, al staat het niet in de leerboeken.

NASCHRIFT. Sinds dit artikel verscheen in Nieuw Nederland van Mei is deze beweging verder gegaan. Het bedrag van het aan de Nederlandsche Bank door het egalisatiefonds verkochte goud steeg tot 380 millioen. Het verlies tot 90 millioen. De geldcirculatie steeg tot 1273 millioen dus, in vergelijking van September 1936, met ruim 42 %! Deze ontwikkeling begint, eindelijk, ook de pers te verontrusten!

MUSSERT

Lijst 15

Overdruk uit „NIEUW NEDERLAND", Mei-nr. 1937
ABONNEMENTSPRIJS: f 2,25 PER KWARTAAL
UITGAVE: NENASU - UTRECHT

